

ЖАЗЫЛЫМ ДАҒДЫСЫН МЕНГЕРТУДІҢ ТҮРЛІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

(қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімінің педагогикалық жобасы)

Дүйсебай Ботакөз Оразаліқызы,

қазақ тілі пәні мұғалімі

Шымкент қаласындағы физика-математика

бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі

Кіріспе

Болашақта өркениетті елдердің жоғары технологиясын меңгеру, дүниежүзілік білім кеңістігіне шығу-бүгінгі күні басты мақсаты болып отыр. Осы мақсатты шешуде мемлекеттік тілді оқытудың тиімді де ыңғайлы жүйесі мен құрылымын қалыптастыру әрбір мұғалімнің міндеті деп білемін.

Жұмыстың өзектілігі:

Жаңартылған білім беру мазмұнына сәйкес оқушының жазылым дағдысын тереңірек меңгеруге ықпал ететін әдістер арқылы сауатты жаза білуге дағдыландырады.

Жобаның мақсаты:

Әр түрлі формадағы жазылым түрлерін оқушыларға саралап ұсыну арқылы арқылы сауатты жаза білуге дағдыландыру.

Осы мақсаттан келіп туындайтын міндеттер:

- жазылым жұмысының сәтті шығуы тапсырманың орындалу ретімен оқушыға түсіндіру;

- оқушылардың жазылым дағдысын қалыптастыруда жаңа әдістерді қолдану;

- жазбаша жұмыс орындаған кезде оқушыларға керекті мәліметтерді жаздырып, үлгі көрсетіп, тапсырманың орындалу ретімен оқушыға түсіндіру.

Жазылым жұмыстарын жандандыру барысында біз мынадай жетістіктерге қол жеткізе аламыз.

- жазылым құрылымын сақтауға мән береді;

- ерекше идеяларын жинақтап, жүйелі жазуға дағдыланады.

Қазақ тілін үйретудің жаңа дағдыларының бірі – жазылым. «Жазылым» термині «жазу» деген мағынаны емес, «жаза білу», «ойыңды басқа біреуге түсінікті болу үшін, қағаз бетінде сауатты жеткізе білу» дегенді білдіреді.

Жазылым 4 дағдының ішінде оқушының нәтиже көрсететін, мұғалімнің өнім алатын дағдысы болып табылады. Кейбір оқушылар табиғатынан шапшаң болады да, тілді игеруде сөйлеуден, тыңдаудан ерекше қабілеттілік танытады. Ал, біреулері қабілеттері бола тұра бетпе-бет сөйлесу мен тыңдауға келгенде қиындықтарға кездесіп жатады, яғни тым жай қабылдайды. Көптеген дерек көздеріне сүйенсек, жазылым дағдысы дәл осындай асықпай ойлап, баяу қимылдайтын оқушыларға лайықты дағды екендігі көрсетілген. Олар әр сөйлеміне баса мән беріп, ерекше идеяларын

жинақтап баяндауға тырысады және бұл істе керемет шеберлік танытады. Алайда, бұл шапшаң оқушылардың жазылымды игеріп алды деген сөз емес. Ең басты нәрсе, оқушының осы дағдыны өмірде қолдана алуы, сол қажеттілікті мұғалімнің оқушы санасына жеткізе білуі.

Жазылым дағдысында ескеретін жағдайлар

Мұғалім оқушыға жазуды үйретпес бұрын өзіне мына сұрақтарды қойған дұрыс деп ойлаймын:

1. Оқушылардан не туралы жазуды сұрайсыз?
2. Оқушыларға жазылым дағдысын қалай игертуге болады?
3. Жазба жұмыстарын қалай түзетесіз?
4. Жазуды үйретуде қандай қиындықтар кездесті?

Осы сұрақтарға жауап бергенде ғана жазылымдағы бағытын анықтай алады.

Жазба жұмысын бастамас бұрын әр мұғалім кейбір ұйымдастыру жұмыстарына баса назар аудару керек. Мәселен, жазба жұмысында қарындашты пайдалану өте маңызды. Олай дейтініміз, қарындаш оқушының қателігін өзі түзетуіне мүмкіндік береді.

Сонымен бірге білім алушылардың оқу мақсаттарына жету бойынша сындарлы кері байланыс беру, әр оқушының жеке артықшылығын құрметтеу; барлық оқушыға сенім артумен бірге, реалистік тұрғыдан артықшылығын біліп, қателіктерін қабылдай білуге, ары қарай өсуге итермелеу; жеткен жетістікті ретін тауып атап өту; жазуды күнделікті дағдыға айналдыру – осының бәрі мұғалімнің көрегендігінде.

Оқушының жұмысына жазбаша бағаны қалай беру керек?

Оқушы үшін сіздің жазған пікіріңіз маңызды. Ол дәптерін ашқан кезде, әуелі қателігін емес, соңында жазылған сіздің пікіріңізді оқиды. Оқушының жазылым жұмысына мейлі жұмыс қателікке толы болсын, бір жақсы тұсын тауып алып, соған жақсы пікір білдіріп, оған ақылдасқандай кейіп танытсаңыз, оқушының сізге деген реніші болмайды. Қайта ол сол қателіктерді түзетуге тырысады.

Жазылым жұмысының сәтті шығуы ең алдымен сөздік қордың мол болуына тікелей байланысты. Сөздік қор оқылым арқылы келеді.

Жазылым дағдысын оқылым арқылы қалыптасады. Соған дәлел ретінде жазылым тақырыбына қатысты мәтінді алуға болады. Мысалы, эссе жазудың алдында оқылым мәтініне талдау жасап, көтерілген мәселе бойынша жазылым тапсырмасын ұсынуға болады. Бұл тапсырма эссені жүйелі жазуға көмектесумен қатар, кейбір грамматикалық ұғымдарды игеруге де көмектеседі.

Жазылым дағдысын дамытуға ықпал ететін әдіс-тәсілдер:

Эссе жазуды үйрету әдісі

Эссе – білім алушының пәндік білімі мен білігін танытатын қорытынды жазба жұмыс түрі. Эссе – оқушының тар шеңбердегі өзекті сұрақты шешуі. Эссенің басқа жазба жұмыстан өзгешелігі – берілген тақырыпты қысқа әрі

нақты жеткізе білуінде. Эссе – бұл ұсынылған тақырып бойынша өздік жазба жұмысы. Эссенің жазылу жоспары:

- Кіріспе (эссенің 15 % көлемі)
- Негізгі бөлім (эссенің 60 % көлемі);
- Қорытынды (эссенің 25 % көлемі);

Эссе жазу оқушыны өз ойын дәл және сауатты жеткізуге үйретеді, ақпаратты жүйелеуге, талдаудың негізгі категорияларын қолдануға, себеп – салдар байланыстарын бөлу, қажетті мысал келтіру, өз қорытындыларын дәлелдеу, сөйлеудің ғылыми стилін үйренуге баулиды. Эссе мазмұны қойылған мәселе бойынша нақты баяндалады. Эссе жазу бұл – дәлелдеудің классикалық жүйеге негізделген, сұраққа жауап немесе тақырыпты ашу болып табылады.

1-әдіс

Бөлім: «Көлік және жол белгілері»

Тақырып: Эссе жазу

Мақсаты: эссе тақырыбынан ауытқымай, абзац түрлерін жүйелі құрастырып, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу

Бағалау критерийлері: Эссенің құрылымын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін көрсетіп жазады.

Жазылым тапсырмасы:

Шымкенттегі балалар темір жолының орнына веложол салынуы мүмкін. Бұл туралы қала әкімі Ғабидолла Әбдірахымов «Нұр Отан» партиясының кезекті отырысында айтып өтті.

Сауал: Қала әкімінің балалар теміржолын бұзып, веложол салынуы керек деген шешімімен келісесіз бе?

1-қадам

Эсеге жоспар құрыңыз.

Кіріспе

Негізгі бөлім

Негізгі бөлім

Қорытынды

2-қадам

Эсеге қажетті фразалық тіркестердің реттілігімен жазыңыз:

Дескриптор

- кіріспе бөлімінде қала әкімінің шешім шығарғандығын, шешіммен келісіп, келіспейтінін жазады;
- негізгі бөлімінде өз көзқарасын санамалап түсіндіреді;
- қорытынды бөлімінде ұсыныс жазады;
- эссенің құрылымын, сөз санын сақтайды.

Кіріспе:

Соған қарамастан...

Ал мен бұл шешіммен толық келісемін... Осы тұрғыдан өз көзқарасымды түсіндіріп өтсем... (өтейін, кетейін)

Негізгі бөлім:

Менің ойымша, Шымкент қаласы әкімінің шешімі дұрыс.
Біріншіден...

Сонымен қатар...

Тағы да айта кетер жайт...

Иә, кей адамдар велосипедпен жүру біздің денсаулығымызға пайдалы деп жатады. **Алайда** мен бұл пікірге **толықтай келісе алмаймын, себебі**

Қорытынды:

Қорыта келе...

Оқушы жұмысы

Шымкенттегі балалар темір жолының орнына веложол салынуы мүмкін. Бұл туралы қала әкімі Ғабидолла Әбдірахымов «Нұр Отан» партиясының кезекті отырысында айтып өтті.

Сауал: Қала әкімінің балалар теміржолын бұзып, веложол салынуы керек деген шешімімен келісесіз бе?

Қазіргі таңда істен шығып, рельстері ұрланған Шымкент қаласындағы балалар темір жолының оң жағындағы раушан гүлдері плантациясы, одан әрі егістік, биік қырлар арасынан өтуі, соңғы бекет жасыл желекке тірелетіндігі қалалық сәбилерге таңғажайып әсер ететін. **Соған қарамастан,** Шымкент қаласының әкімі істен шыққан балалар темір жолының орнына веложол салынуы керек деген шешім шығарды. **Ал мен бұл шешіммен толық келісемін.** Осы тұрғыдан өз көзқарасымды түсіндіріп өтсем.

Менің ойымша, қала әкімінің қабылдаған шешімінің халыққа пайдасы өте зор. **Біріншіден,** біздің жолдарымыз Еуропадағыдай велосипедпен жүруге арналмаған, олар тым тар және велосипедтерге арналған арнайы жол жоқ. **Сонымен қатар,** веложолдар жол қауіпсіздігін толық қамтамасыз етуге қабілетсіз, велосипед айдаушылар жиі жол қозғалысы ережесін бұзады және қайғылы жағдайға душар болады. **Тағы да айта кетер жайт,** халық көп жиналатын орталық стадионнан, демалыс орнына дейін ұзындығы 5,6 км құрайтын жол, велосипед жүрісіне қолайлы болады деп ойлаймын.

Иә, кей адамдар бұл теміржолдың артықшылығы тек балалар ермегі үшін ғана емес, сонымен қатар ата-аналарымен бірге қызықты уақыт өткізу үшін де қолданылғандығын айтуы мүмкін. **Әрине** бұл темір жолдың барлығына белгілі пайдасы, алайда бұл мүмкіндік веложолда да

қарастырылады. Тіпті онымен қоса бұл отбасы денсаулығына және отбасы құндылығы дамуына өз көмегін тигізеді.

Қорыта келе, бұл мәселеге түрлі пайым-көзқарастар бар. **Меніңше,** велосипед жедел жүрісімен ғана емес, оны тебу кезіндегі денешынықтыру қозғалысымен ерекшеленеді. Арнайы веложолмен велосипед тебу кез келген жастағы адамзатқа пайдалы. Демек, заман талабы мен өркениетті уақыт үрдісіне сай, салауатты өмір салтын ұстануды, велосипедшілердің жайы мен қауіпсіздігін түпкілікті ескеретін мезгіл жеткені анық.

7 «В» сынып оқушысы Қырықбай Сымбат (232 сөз)

2-әдіс

Аргументативті эссені құрылымы бойынша жазу.

Жазылым тапсырмасы:

Шымкенттегі балалар темір жолының орнына веложол салынуы мүмкін. Бұл туралы қала әкімі Ғабидолла Әбдірахымов «Нұр Отан» партиясының кезекті отырысында айтып өтті.

Сауал: Қала әкімінің балалар теміржолын бұзып, веложол салынуы керек деген шешімімен келісесіз бе?

I.Кіріспе бөлім

Тақырыптық сөйлемдер	
Талқылау сұрағы	

II.Негізгі бөлім

1-абзац

Пікір	
Аргумент	
Сараптама	

2-абзац

Пікір	
Аргумент	

Сараптама	
------------------	--

III. Қорытынды бөлім

Нақты шешім	
Ұсыныстар	

Мақала жазуды үйрету әдісі

Мақала жазуға тапсырма

Сіздің мектебіңізге Рио-2016 олимпиадасының күміс жүлдегері Жазира Жаппарқұл кездесуге келді. Сендер жеңімпазымызға мектептеріңді аралатып көрсеттіңдер. Кеште түрлі сұрақтар қойып, спорт жайында, оның денсаулыққа пайдасы жайында қызықты мәлімет алдыңдар. Өздерің де мектептерің туралы түрлі ақпарат бердіңдер. Осы кездесу туралы мектеп журналына «Олимпиада жеңімпазымен кездесу» тақырыбында мақала жазыңыз. Сөз саны: 200-250

Мақаланы құрылымы бойынша жазу

1-әдіс:

Рио-2016 олимпиадасының күміс жүлдегері Жазира Жаппарқұл кездесуге келгендігі жайлы екі сөйлемді кіріспе ретінде жазыңыз.

Олимпиада жеңімпазы Жазира Жаппарқұл мектептегі үйірмелермен танысқанын, аралау барысында оқушылардың сазбен құмыра жасау сәтімен танысқанын айта кетіңіз.

— Мұнан соң мектептің өнерлі оқушылары өз өнерін көрсетті.

— Мектеп оқушылары кеште жеңімпазға түрлі сұрақтар қойып, спорт жайында, оның денсаулыққа пайдасы жайында қызықты мәлімет алғандығы туралы жазыңыз.

— Қорытындыда - мектеп оқушылары естелікке суретке түскендігін, олимпиада жеңімпазын мақтан тұтатыны туралы бірер сөйлем жазып аяқтаңыз.

Дескриптор:

- кіріспе бөлімде олимпиада жеңімпазымен кездесу болғаны туралы жазады (15-20);
- негізгі бөлімде олимпиада жеңімпазының мектептегі үйірмелерді аралау барысы туралы жазады. (50- 60 сөз);
- қорытынды бөлімде мектеп оқушылары естелікке суретке түскендігін, олимпиада жеңімпазын мақтан тұтады(15-20 сөз)
- мәтін құрылымын (кіріспе, негізгі, қорытынды) сақтайды.

2-әдіс:

Мақала жазуға тапсырма:

Сіздің мектебіңізге Рио-2016 олимпиадасының күміс жүлдегері Жазира Жаппарқұл кездесуге келді. Сендер жеңімпазымызға мектептеріңді аралатып көрсеттіңдер. Кеште түрлі сұрақтар қойып, спорт жайында, оның денсаулыққа пайдасы жайында қызықты мәлімет алдыңдар. Өздерің де мектептерің туралы түрлі ақпарат бердіңдер. Осы кездесу туралы мектеп журналына берілген суреттердің көмегімен «Олимпиада жеңімпазымен кездесу» тақырыбында мақала жазыңыз. Сөз саны: 200-250

Олимпиада жеңімпазымен кездесу	
	Рио-2016 олимпиадасының күміс жүлдегері Жазира Жаппарқұл кездесуге келгендігі жайлы жазыңыз.
	Олимпиада жеңімпазы Жазира Жаппарқұл мектептегі үйірмелермен танысқанын, аралау барысында оқушылардың сазбен құмыра жасау сәтімен танысқанын жазыңыз.

	Мектептің өнерлі оқушылары өз өнерін көрсетті. Кеште оқушылар жеңімпазға түрлі сұрақтар қойып, спорт жайында, оның денсаулыққа пайдасы жайында қызықты мәлімет алды.
	Мектеп оқушылары естелікке суретке түсті. Олимпиада жеңімпаздары – Қазақстан мақтанышы.

Әңгімелеу мәтінін жазуды үйрету әдісі

Оқиғаны ретімен баяндайтын мәтін әңгімелеу мәтіні деп аталады. Ол сөйлемдер іс-қимылды білдіреді. Әңгімелеу мәтінінің ерекшелігі:

- 1) Мәтін «не істейді, не істеді» деген сұрақтарға жауап береді.
- 2) Тірек сөздері-етістіктерден болады.
- 3) Сөйлемдер тізбектеле байланысады. Мәтін соңына қарай негізгі ой айтылады.

Бөлім: «Отбасылық дәстүрлер мен мерекелер»

Тақырып: Әңгімелеу мәтінін жазу

Мақсаты: Суретті, тірек сөздерді пайдаланып, әңгімелеу мәтінін жаздыру

Жазылым алды тапсырма:

Әңгімелеу мәтіні дегеніміз не?

Әңгімелеу мәтініне қандай сұрақтар қойылады?

Бірінен кейін бірі болатын әрекет, оқиға баяндалатын, хабарланатын мәтін **әңгімелеу мәтіні** деп аталады. **Әңгімелеу мәтініне не болды? не істеді?** сұрақтары қойылады.

Кестедегі берілген сөйлемді сәйкестендіріп жазыңыз.

Отбасы мүшелері	<i>оның отбасы</i>
Ата-ана міндеті	<i>өзара сыйласып, бірін-бірі құрмет тұту.</i>
Бала тәрбиесінің бастауы	<i>жақсылыққа жол сілтеу</i>

Жазылым тапсырмасы:

Берілген суреттер бойынша Асан ауылдағы атасының үйіне келгендігі туралы жазбаша әңгімелеу мәтінін құраңыз. Мәтінге тақырып қойыңыз.

Мәтінде қазақша амандасу түрлері, ризашылық білдірді білдіретін сөз тіркестерін қолданыңыз.

Мұғалімнің қолдайын қажет ететін оқушыларға сөздер мен сөз тіркестерін ұсыну:

Ұсынылатын сөздер мен сөз тіркестері: әрқашан үлкендерге сәлем бер, қазыналы қариялар, ақсақалдар, өркенің өссін!, өнерің өрге жүзсін, қарағым, көп жаса, жасың ұзақ болсын, жарайсың, балам! айналайын, есімің кім? мал-жан аман ба?

Тақырып:		
		
		
		
		

Дескриптор:

- қазақша амандасу түрлері, ризашылық білдірді білдіретін сөздерді қолданады;
- мәтінді біртұтас мазмұнға сәйкес құрады;
- мәтін құрылымын сақтап, сипаттап жазады.

Хабарландыру жазуды үйрету әдісі

Хабарландыру - бірдеңе туралы хабарлау мақсатында газетке, журналға, басылған немесе бір жерге ілініп қойылған мәтін.

Бөлім: «Көлік және жол белгілері»

Тақырып: Хабарландырудың құрылымы мен рәсімделуі

Мақсаты: Хабарлама мазмұнына қатысты ақпараттарды түсіндіреді.
Хабарламаның стильдік ерекшелігін анықтайды.

Тапсырма:

Хабарландыруды түсініп оқып шығып, стильдік ерекшелігіне сай құрылымына талдау жасап түсіндіріңіз.

Хабарландыру!

2018 жылдың 5 ақпаны күні Елбасы кітапханасының музейі ғимаратында «Туған өлкем» атты Шымкент қалалық балалар көркемсурет мектебі – ЮНЕСКО клубы тәрбиеленушілерінің диплом жұмыстары көрмесінің ашылу салтанаты өтеді.

Көрме аясында: Шымкент қалалық балалар көркемсурет мектебінің педагогтары мен оқушыларының көркем туындыларымен бірге орындау шеберліктерін ұсынады, Ғалия Қарабаева, Гүлвира Бекболатова және Әсел Жиенбаева дайындаған сәндік-қолданбалы өнерінің шеберлік-сабақтары ұйымдастырылады.

Ұйымдастырушы: Шымкент қалалық балалар көркемсурет мектебінің ұжымы.

Өтетін орны: Астана қаласы, Бейбітшілік көшесі-11. *Елбасы кітапханасының музейі* ғимараты.

Басталуы: сағат 10:00

Келемін деушілерге есік ашық!

Сұрақ	Жауап	Хабарлама құрылымының ерекшеліктері қандай?
Хабарландырудың кіріспе бөлімі не туралы? (2 сөйлем)		
Хабарландырудың негізгі бөлімі не туралы? (3 сөйлем)		
Хабарландырудың қорытынды бөлімі не туралы? (2 сөйлем)		

Хабарландырудың соңы қалай аяқталады?		
---------------------------------------	--	--

Дескриптор:

- хабарландыру құрылымындағы ақпараттарды өз сөзімен түсіндіреді;
- кіріспе бөлімнің жазылу ерекшелігін түсіндіреді;
- негізгі бөлімнің жазылу ерекшелігін түсіндіреді;
- қорытынды бөлімнің жазылу ерекшелігін түсіндіреді;
- хабарламаның аяқтаудағы жазылу ерекшелігін түсіндіреді.

Бөлім: «Көлік және жол белгілері»

Тақырып: Хабарландыру жазу

Мақсаты: Тілдік ерекшеліктері мен талаптарын дұрыс қолдана отырып, хабарландыру жазу.

Тапсырма:

Шымкент қаласы Қазақстанның үшінші мегаполисі атануына орай мектебіңізде **оқушылардың қолөнер көрме-жәрмеңкесі өтетіні туралы** қала тұрғындарына хабарландыру жазыңыз. Хабарландыру мазмұнында мерекенің өтілу мерзімі, уақыты, орны, мерекелік бағдарламаның қысқаша мазмұны туралы ақпарат беріңіз. (80-100 сөз)

Дескриптор:

- кіріспе бөлімінде мерекенің өтілу орны, мерзімі мен уақыты туралы ақпарат береді;
- негізгі бөлімінде ұйымдастырылатын мерекелік шаралар (**қолөнер көрме-жәрмеңкесінде сатылатын бұйымдар, т.б.**) туралы ақпарат береді;
- қорытынды бөлімінде хабарландырушы мекеменің атын көрсетеді.

Хат жазуды үйрету әдісі

Келесі жазылымның түрі-хат. Хат – пошта арқылы салынатын, мазмұны әр түрлі құжаттардың жалпы аты. Ол мекемелермен, жеке тұлғалармен хабар алысу құралы қызметін атқарады, әр түрлі мәліметтер жіберуге, оқиғалар туралы құлақтандыруға мүмкіндік береді. Хат мәселені басқа құралдар арқылы (жеке әңгіме, телефон арқылы сөйлесу) шешу мүмкін болмағанда қолданылады.

Хаттың көптеген түрі бар: жауапты талап ететін өтініш, ұсыныс, шағым, сұрау салу хаттары т.б. Хабарлама, ақпарат, бас тарту, ескерту т.б. мазмұндағы жауапты талап етпейтін хаттар да кездеседі.

Бөлім: «Саяхат және демалыс»

Тақырып: Хат құрылымының ерекшеліктері
Мақсаты: Хат құрылымының ерекшеліктерін түсіну
Тапсырма
Жазылымалды тапсырма:
Суретті салыстырып, өз ойларыңды білдіріңіздер.

Электронды почта	ұқсастығы	Хат
		

Хат дегеніміз — біруге жазған хабарлама.

Хаттың шығу тарихы.

Алғашында хатты қолмен қағазға немесе басқа да заттарға (ағаш бөлікке, теріге) жазған хабарлама деп аталған. Қазіргі таңда хат жазуға электронды түрде қосылған. Яғни электронды почта немесе sms хабарламалар да жатады.

Хаттың жазылу талаптарын түсіндіру

Хат құрылымының ерекшеліктері
Хаттың кіріспе бөлімі (амандасу) (4-5 сөйлем)
Хаттың негізгі бөлімі (8-10 сөйлем)
Хаттың қорытынды бөлімі (4-5 сөйлем)
Хаттың соңы (қоштасу, мерзімін көрсету, аты-жөнін жазу) (2 сөйлем)

Дескриптор:

- берілген суреттерді салыстырып, ойын білдіреді;
- хат құрылымының ерекшеліктерін түсінеді.

Бөлім: «Саяхат және демалыс»

Тақырып: Хат жазу

Мақсаты: Жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат құрастырып жазу.

Жазылым тақырыбы:

Басқа қалада тұратын досыңызға табиғат аясына жасаған саяхатыңыз туралы хат жазыңыз. Хаттың құрылымын сақтаңыз. (80-100 сөз)

Дескриптор:

- хаттың кіріспе бөлімінде досымен амандық-саулық сұрасады;
- негізгі бөлімде суреттер бойынша хайуанаттар бағындағы көргендерін әңгімелейді;
- қорытынды бөлімде хайуанаттар бағына баруға кеңес береді және қоштасады;
- хат соңында есімін және мерзімін көрсетеді.

Бөлім: «Саяхат және демалыс»

Тақырып: Жазылымға талдау жасау

Мақсаты: Оқушылардың жазған хаттарына талдау жасау.

Ойқозғау:

- Хат жазуда стильдік ерекшелігін сақтадыңыз ба?
- Хат жазудың қандай талаптарын ұстандыңыз?

Оқушылар жазған хаттарын алмасады.

Тапсырма:

Жұбының хатын түсініп оқып шығып, стильдік ерекшелігіне сай құрылымына талдау жасап түсіндіріңіз.

Сұрақ	Жауап	Хат құрылымының ерекшеліктері қандай?
Жұбыңыз хаттың кіріспе бөлімі не туралы жазған?		
Хаттың негізгі бөлімі не туралы жазған?		
Хаттың қорытынды бөлімінде не туралы жазған?		
Хаттың соңын қалай аяқтаған?		

Дескриптор:

- кіріспе бөлімнің жазылу ерекшелігін түсіндіреді;
- негізгі бөлімнің жазылу ерекшелігін түсіндіреді;
- қорытынды бөлімнің жазылу ерекшелігін түсіндіреді;
- хатты аяқтаудағы жазылу ерекшелігін түсіндіреді.

Осылайша, күн сайын сабаққа жана әдіс-тәсілдерді енгізе отырып, белсенділігі аз жазылым сынды дағдыны да қызықты етіп үйретуге болады.

Технологиялық жүйелікті сақтай отырып, қазіргі сабаққа қойылатын талаптарды қатаң ескерген мұғалім, оқушылар шығармашылығын арттырып, білім бәсекелестігіне дұрыс бағыт – бағдар бере алады.

Ұлы ағартушы Ахмет Байтұрсыновтың «Ұстаз үздіксіз ізденген де ғана, шәкірт жанына нұр құя алады», — деген сөзі ізденімпаз, жаңаша ұстаздарға арналғандай. Мұны әрбір мұғалім жадында сақтауы тиіс.

Қорытынды жасай келе айтарым, өз іс тәжірибемнен ойлап тапқан жаңа әдістердің, оқушы жазылымды жоғарғы деңгейде жазатынына және оқушының келесі сабаққа деген қызығушылығын, берілген тапсырмаларды ынтамен орындайтынына сенімдімін.

4. Ақпараттық әдістемелік бөлім

Ұсынылып отырған жұмыста оқушыларға жазылым құрылымын тереңдетіп түсіндіру, жазылым түрлерінің жазылу жолдарын түрлі әдістер арқылы меңгерту жолдары ұсынылып отыр. Бағалау критерийлері мен дескрипторлары бар тапсырмалар мұғалімнің ұқсас тапсырмаларды құрастыруын, білім алушылардың оқу мақсаттарына жету бойынша сындарлы (конструктивті) кері байланыс беруіне көмектесетін әдістер болып табылады.

5. Терминдер мен анықтамалар

Тапсырмаларда төмендегідей терминдер қолданылады:

Оқу бағдарламасының ортақ тақырыбы – нақты пән бойынша оқу мақсаттарына жету үшін түрлі пәндер аясында білімі мен білігін біріктіретін құрал ретінде пайдаланылатын мазмұны бірыңғай ортақ компонент.

Бағалау критерийі- оқушының оқу жетістіктерін бағалауға негіз болатын белгі.

Дескриптор- тапсырмаларды орындау кезіндегі әрекетті көрсететін сипаттама.

Эссе – білім алушының пәндік білімі мен білігін танытатын қорытынды жазба жұмыс түрі. Эссе – оқушының тар шеңбердегі өзекті сұрақты шешуі.

6. Пайдаланатын әдебиеттер тізімі:

1. Алпысбаев К., «Көркем шығарманы жанрлық, жағынан талдау» Алматы - 1991.
2. Утенова Д. Студенттің жазылым іскерлігін дамыту. Ғаламтор.
3. Ибрагимов Қ. Жаңа үлгідегі қазақ тілі әдістемесі. Алматы, ШЫҢ-Кітап, 2007
- 4.«Жазылым дағдысында ескерер жайттар».**Максүтова Жансауле Артурқызы. Астана - 2017**
5. «Назарбаев Зияткерлік мектептері мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау бойынша нұсқаулық» Назарбаев Зияткерлік мектептері Дербес білім беру ұйымы Педагогикалық өлшеулер орталығы. Астана – 2016.
6. Сөзтәрбие (мақал-мәтелдер тағылымы) Құрманбай Гүлтас Сайынқызы.Назарбаев университеті. Астана-2011.